

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

4. Vtrum differentia inferior includat genus, aut differe[n]tias superiores, aut includatur in illis.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

supponunt omnes tanquam certum; est tamen realis, prout talis dicitur illa, quæ non dependet ab operatione intellectus.

*Probat*ur ex principiis omnibus, ex quibus colligitur dari distinctionem formalem actualem antecedentem omnem operationem intellectus inter gradus metaphysicos, animalitatem verbi gratia, & rationalitatem, quæ principia hic non sunt proponenda: supposita enim illa distinctione, nihil impedit quo minus genus & differentia componant realiter formaliter speciem. Loquor autem de genere & differentia, prout dicunt illas formalitates quæ denominantur genus & differentia, non vero ut sunt formaliter genus & differentia, quia fortassis ut sic, non sunt à parte rei.

Confirmatur, quia illæ formalitates identificantur & coniunguntur realiter ante operationem intellectus, & neutra ex ipsis est infinita: ergo compositio ipsorum est realis ante operationem intellectus. Probat^{ur} consequentia, quia per compositionem realem talem nihil aliud intelligimus quam talem coniunctionem extremorum, quorum neutrum est formaliter aut realiter infinitum. Dico autem, quorum neutrum est formaliter aut realiter infinitum, quia si fuisset infinitum, illa coniunctio, & identificatio, non deberet vocari compositio: unde negamus essentiam diuinam, licet distinguatur formaliter ab attributis & relationibus, & identificetur illis realiter, facere cum illis compositionem vllam realem. Qui negant hanc resolutionem fundantur in principiis, quæ opponuntur distinctioni formalis, quæ suo loco in Metaphysica solentur.

QVÆSTIO IV.

Virum differentia inferior includat genus aut differentias superiores, aut includatur in illis.

29 **Q**uandoquidem genus, & differentia tam superiores quam inferiores identificentur realiter, licet distinguantur formaliter, eaque, quæ sic identificantur, realiter & identice includant se inuicem, non potest controuersia huius quæstionis in hoc consistere; sed difficultas est an genus, verbi gratia animal, in suo conceptu formali tanquam aliquod prædicatum actuale intrinsecum includat rationalitatem, quæ est differentia contractiua eius ad esse hominis; aut è contra, an rationalitas in suo conceptu formali, tanquam prædicatum intrinsece & actualiter in se inclusum, inuoluat animalitatem aut animal. Rursus eodem modo difficultas est de differentia superiori verbi gratia sensitiuitate, quæ constituitur formaliter animal, & rationalitate qua contrahitur animal, quæque cõsequenter est inferior ad sensitiuitatem, quædoquidem sensitiuitas sicut & animal, magis late pateat quam rationalitas.

Prima sententia est, differentias inferiores includere genus formaliter, & consequenter etiam differentias superiores, quæ includuntur in genere: ita *Canterus* hic, & fauet *Soncinas* 7. *Metaph. quæst.* 37.

Secunda sententia est, quasdam differentias inferiores includere formaliter genus, ac superiores differentias, quasdam non includere. Et ut intelligatur, quamnam includant, quamnam non includant, dicunt aliquas esse differentias alicuius generis, quæ non possunt à parte rei competere vlli alteri, nisi ipsi generi vel rebus contentis sub illo; vt si rationalitas hominis nequeat alicui competere quam animali. Aliæ sunt differentia generis, quæ possunt competere aliis rebus non contentis sub illo genere, vt si intelligeretur per rationalitatem, quæ est differentia hominis à bruto, principium intelligendi spiritualiter, abstrahendo à modo particulari quo intelligit homo, vt distinguitur ab Angelo; sic enim intellecta competere: aliis quam animali, nempe Angelo.

Dicunt ergo authores huius sententiæ, quod illæ differentia prima non perfecte præscindant à genere, nec genus ab ipsis, & consequenter, quod inuoluant genus ac differentias superiores: & in hoc videntur conuenire cum prima sententia. Differentia vero secunda perfecte præscindunt à genere & differentis superioribus, nec

consequenter includunt formaliter genus aut differentias superiores: & in hoc dissentiunt à prima sententia. Ita *Auersa* q. 13. *sect.* 5.

Tertia denique sententia communissima est, quod differentia inferiores vniuersaliter, nec includat formaliter genus aut differentias superiores, nec includatur formaliter & actualiter in illis, licet includantur in illis potestatiue, quatenus scilicet genera & differentia superiores sunt contrahibilia per differentias inferiores. Ita *Doct.* 1. *Poster. q.* 24. & 1. *Met. q.* 17. cum suis ac Thomistis citatis à *Complutensibus* hic q. 4. *num.* 41.

CONCLUSIO I.

30. *Genus non includit formaliter differentiam inferiorem, nec etiam differentia superior differentiam inferiorem.* Hæc est tertia sententiæ contra primam & secundam ex parte.

Nec genus, nec differentia superior includit differentiam inferiorem.

*Probat*ur primo, quia potest perfectissimus conceptus haberi generis & differentia superioris, v.g. animalis, & sensitiuitatis, quæ est differentia constitutiua eius & superior ad rationalitatem, secundum omnia prædicata, quæ actu includunt atque intrinsece, non concipiendo rationalitatem nec hominè; ergo non inuoluunt, nec includunt in suo conceptu actuali intrinsece animal hominem, aut sensitiuitas rationalitatem. Probat^{ur} antecessè, quia perfectissimus conceptus animalis & sensitiuitatis, prout hic à nobis concipi possunt, est quod sit substantia viuens, potens sentire; nec aliquid aliud requiritur vt perfecte concipiatur, quæ animal & quæ sensitiuum: sed ille conceptus habetur sine dubio absque eo, quod villo modo concipiatur homo aut rationalitas: ergo conceptus perfectus generis & differentia superioris haberi potest absque conceptu differentia inferioris.

Confirmatur efficaciter, quia animal secundum totam rationem formaliter, quæ intrinsece includit, quæ genus, non solùm potest esse in intellectu obiectiue absque rationalitate, quod sufficeret ad intentum nostrum, sed etiam à parte rei, quod multò maius est: sic enim reperitur realiter in bruto, in quo sine dubio non reperitur rationalitas, alias brutum esset animal rationale & cõsequenter homo: ergo non includit formaliter actualiter, tanquam prædicatum intrinsecum, aut necessario coniunctum cum prædicatis suis intrinsecis, rationalitatem.

Dices pro Auersa totum hoc argumentum valere optime de generibus perfecte præscindentibus, non verò de non perfecte præscindentibus.

Contra primo, quia valet de animali respectu rationalitatis, etiam si rationalitas non possit conuenire aliis generibus: sed in tali casu non perfecte præscinderet animal secundum ipsum: ergo valet de generibus non præscindentibus, prout ipse explicat genera non præscindentia.

Contra secundo, quia falsum est dari vllum genus aut Allum conceptum vnum determinatum commune pluribus diuersæ speciei, & realiter distinctis, quod genus, aut qui conceptus vnus non præscindat perfecte ab illis pluribus & ipsorum differentis: ergo probatio prædicta, si valet (vt ipse fatetur) de genere præscidente, valet de omni genere, & de omni conceptu vno determinato, & sic probat conclusionem vniuersaliter.

Contra tercio ad hominem, quia ideo secundum ipsum differentia, à qua genus perfecte præscindit, non includit genus, quia potest reperiri cum alio genere: ergo si tenus quodcumque potest reperiri cum alia differentia præter vnam, verbi gratia si animal potest reperiri in bruto absque rationalitate cum irrationalitate, vt de facto reperitur, non includit formaliter illam vnam differentiam, verbi gratia rationalitatem, siue hæc poterit reperiri cum alio genere, siue non poterit.

CONCLUSIO II.

31. *Differentia inferior non includit in suo conceptu formali actuali intrinsece genus, aut differentiam superiorem.* Hæc etiam est authorum tertia sententiæ contra primam, & secundam etiam ex parte, sicut præcedens conclusio.

*Probat*ur conclusio, quia si rationalitas includeret for-

maliter in suo conceptu formali animalitate & sensitiuitatem; sequeretur, quod homo constaret duplici animalitate & sensitiuitate: sed hoc est absurdum, quia vna sufficeret, per vnam enim posset facere quodcumque, quod facit mediante altera, & sic superflueret secunda: ergo non constat rationalitas animalitate & sensitiuitate. Probatur sequela maioris, quia includeret animalitatem, quã dicit animal, quod est genus, & sensitiuitatem constitutiuiam eius, & præterea includeret animalitatem & sensitiuitatem, quam includit rationalitas: ergo duplicem includeret animalitatem & formalitatem:

Dices, rationalitatem non includere diuersam animalitatem ab animalitate, quam includit & dicit genus, nec diuersam etiam sensitiuitatem.

Contra, quia, vt suppono, rationalitas formaliter loquendo est formalitas distincta ab animalitate, & nõ est quid cõpositum ex animalitate generica & aliquo alio: ergo non includit illã ipsam animalitatem genericam, sed aliquã aliam distinctã, si includit formaliter vllam.

Probatur secundò, & melius conclusio: si rationalitas formaliter considerata includeret formaliter, tanquam prædicatum intrinsecum, animal & sensitiuitatem, sequeretur quod rationalitas esset animal formaliter: sed hoc est absurdum, quia sic non esset differentia animalis, nec enim animal est differentia sui ipsius: ergo non includit illa formaliter.

32. *Probatur tertio*, quia illud intelligimus per rationalitatem formaliter consideratam, per quod præcisè & formaliter distinguitur à bruto, & quod formaliter reperitur in homine, & nõ reperitur in bruto formaliter: sed per nihil, quod includit animal, vt ipsum includit, distinguitur homo præcisè à bruto, quãdoquidem animal reperitur in bruto: ergo rationalitas non includit formaliter animalitatem aut differentiam superiorem.

Confirmatur, quia in hoc conceptu, rationalitas est formalitas illa, quæ contrahit animal ad esse hominis, & cuius solum munus primatiuum est id facere: non inuoluitur animal tãquam prædicatum intrinsecum, vt patet; sed ille est conceptus proprius & formalis rationalitatis humana: ergo rationalitas humana formaliter non inuoluit animal. Nec refert quod non posset rationalitas intelligi, quin intelligatur animal: quia multa nequeunt intelligi non intellectis aliis, quæ non sunt de ipsorum essentia, vt patet de relationibus, quæ nequeunt intelligi absque terminis, de materia prima, quæ nequit intelligi absque forma, &c.

33. *Probatur quarto*, quia rationalitas nihil aliud est quam principium, quo formaliter competit homini habere diuersitatem in operationibus, quæ nõ reperitur in bruto; sed de hoc principio, vt sic, non est verum dicere, quod sit animal: ergo rationalitas non includit animal, nec consequenter differentiam superiorem.

Probatur quinto, vel rationalitas includit solum animal formaliter, vel includit aliquid aliud præterea; si solum animal, ergo homo non distinguitur per rationalitatem à bruto, & brutum tam bene habebit rationalitatem quam homo: si aliquid vltius; quæro vtrũ illud, quod vltius dicit, includat animal formaliter; si sic, rursus quærendum an aliquid includat vltra animal, & sic erit processus in infinitum; si non, tum stabitur in aliquo, quod non includit animal, & hoc est quod vocamus differentiam contractiuam animalis, & quod dicimus non includere formaliter animal; & sic habetur nostrum intentum, quod scilicet differentia contractiuam animalis non includat formaliter animal, nec aliquid contentum in illo, & consequenter, quod non includat differentiam superiorem.

34. *Obiicit primò*; Nihil prædicatur in abstracto de alio abstracto in cuius formali cõceptu non includitur, præsertim si vtrumque sit finitum: sed *Philosophus 7. Met.* prædicat differentiam superiorem de inferiori, dicit enim quod fissio pedis sit pedalitas, pedalitas quippe est differentia eorũ, quæ habent pedes, ab iis, quæ non habent, & fissio pedis est differentia inferior pedalitate, qua scilicet habentia pedes fissos distinguuntur

& differunt à non habentibus eiusmodi pedes.

Respondeo distinguendo maiorem: in sensu formali, concedo; in sensu identico, nego. *Philosophus* autem non prædicat de fissione pedis pedalitem formaliter, sed identice tantum.

Obiicit secundò: Differentia infima secundum *Philosophum 8. Met.* dicit totam rei substantiam: sed differentia superiores sunt de substantia rei: ergo differentia inferiores dicunt & includunt differentias superiores.

Respondeo primò, distinguendo maiorem: in sensu identico, concedo; in sensu formali, nego; & similiter distinguo consequens.

Respondeo secundò & fortassis magis ad intentum *Philosophi*, distinguendo minorem: dicit totã rei substantiam completius, quatenus est illud, quod vltimò complet & perficit illã essentiam, & à quo formaliter habet esse talis substantia, concedo: in alio sensu, nego maiorem, & concessa minori, similiter distinguo cõsequens.

Obiicit tertio: *Philosophus 8. Met.* dicit definitionem posse desumi ex primo genere & vltima differentia: sed hoc non esset verum, nisi vltima differentia includeret formaliter genera & differentias intermedias: ergo includit illa.

Respondeo distinguendo maiorem: potest desumi definitio impropria, in qua scilicet poneretur aliquod prædicatum essentiale commune, & aliquod prædicatum essentiale proprium, quamuis non explicaretur sufficienter tota essentia rei, concedo maiorem: definitio propria, qua scilicet tota rei essentia exacte explicaretur, nego maiorem.

35. *Obiicit quarto*: Rationalitas est substantia: ergo includit aliquid superius formaliter. Probatur antecedens, quia non est accidens: inter substantiam autem & accidens non datur medium.

Respondeo distinguendo antecedens: est substantia identice, concedo: formaliter nego. Distinguo etiam consequens: ergo includit aliquid superius, identice concedo: formaliter, nego.

Dices: formaliter debet esse substantia vel accidens, & consequenter cum non sit accidens formaliter, debet esse substantia.

Respondeo negando antecedens: quamuis enim nõ datur medium inter substantiam & accidens sic, quin quid sit debeat esse formaliter aut identice substantia vel accidens: tamen datur mediũ inter illa sic vt datur aliquid quod non sit formaliter vnum vel alterũ: Et si quæretur quid sit rationalitas formaliter, responderetur esse aliquid constitutiui substantiæ in esse hominis.

Dices cum Auerſa: si præscinderent differentia contrahentes substantiam, vt sic, ab esse formali substantiæ & accidentis, sequeretur quod essent magis communes, & magis indigerent determinatione quam ipsa rei substantia vt sic: sed hoc est falsum, ergo.

Respondeo negando sequela: quia licet sic præscinderent, tamen nequeunt esse in alia rei, in qua nõ est substantia, & consequenter non magis late patent quã substantia: imo minus, quia substantia potest esse in aliquo, in quo nõ sit vlla ex illis determinate, vt patet.

Dices: si non includeret formaliter substantiam, posset esse absque substantia.

Respondeo negando hoc, quia sicut relatio, licet non includat subiectum formaliter, nequit tamen esse absque ipso, & sicut risibilitas nequit esse absque homine, quamuis ipsum non includat: ita differentia substantiæ non posset esse absque substantia, quamuis non includat formaliter substantiam.

36. *Obiicit quinto*: non potest intelligi rationalitas, quin intelligatur sensitiuitas: ergo rationalitas includit formaliter sensitiuitatem. Probatur antecedens, quia non possumus intelligere rationalitatem aliter, quã per modum principij discursus: sed non potest intelligi principium discursus, quin intelligatur principium sensationis, quod est sensitiuitas: ergo rationalitas non potest intelligi, quin intelligatur sensitiuitas.

Respondeo, quidquid sit de antecedenti, negado sequenti

lam, neque enim sequitur: relatio non potest intelligi quin intelligatur terminus, ergo terminus includitur formaliter in relatione. *Et si queratur*, cur non posset intelligi rationalitas non intellecta sensitiuitate, si non ex eo quod sensibilitas includatur formaliter in rationalitate? *Respondeo*, ex eo id provenire, quod effectus proveniens à rationalitate, & in ordine ad quem intelligeretur rationalitas, tanquam principium, debet etiam provenire à sensitiuitate, licet nõ esset eadem formalitas, quæ corresponderet utrique, quia formalitas, in qua effectus ille conveniret cum effectibus provenientibus solum ab aliis animalibus irrationalibus, corresponderet sensitiuitati, illa autem formalitas, in qua disconveniret & differret essentialiter ab effectibus aliorum animalium, corresponderet rationalitati.

37 *Obiicies sexto*: Verum est dicere quod omne rationale per rationalitatem competentem soli homini sit animal, & quod omne sensitivum sit vivens & corpus & substantia: ergo differentia inferior includit superiores gradus formaliter, rationalitas nimirum animalitatem, & sensitiuitas vitam & corporeitatem, & substantiam.

Respondeo distinguendo antecedens: verum est dicere quod omne rationale sit animal realiter & identice, ac etiam materialiter, concedo; formaliter, nego; & similiter distinguo consequens.

Dices: hæc est prædicatio formalis: hoc rationale est animal, & illud rationale est animal: ergo animal prædicatur non solum materialiter & identice, sed etiam formaliter de rationali. Probatur antecedens quia est prædicatio superioris de inferiori, animal enim est superius ad rationale, quandoquidem latius patet quam rationale.

38 *Respondeo* distinguendo antecedens: si designetur per *hoc rationale* Petrus aut Paulus aut vlla alia res realiter existens, in qua includitur rationalitas, concedo antecedens, quia revera Petrus includit formaliter animal; si designetur per *hoc rationale* individuum conceptum sub ratione alicuius includentis solum hæcceitatem & rationalitatem, nego antecedens, quia ut sic nullo modo includit animalitatem, nec per modum superioris, nec per modum æqualis, nec per modum formæ vlla ratione, & consequenter nequit prædicatione formali, nec etiam identice, nec vlla ratione prædicari de ipsa vere, sicut nec abstractum potest prædicari de concreto. Vnde distinguo consequens: animal prædicatur formaliter de hoc rationali, designata per *hoc* re illa, in qua includitur rationalitas & animalitas, concedo consequentiam; designato individuo proprio ipsius rationalitatis constante ex sola rationalitate formaliter, & hæcceitate, nego consequentiam. Itaque sicut prædicatur de albo formaliter quod sit dulce, intelligendo per album illam rem, quæ est alba, & in qua est dulcedo, licet non prædicetur formaliter de albo, vtrum album est, quia dulcedo non includitur in albedine nec competit pariter ratione albedinis; ita potest prædicari de rationali quod sit animal etiam formaliter, intelligendo per rationale rem illam, quæ est rationalis, & tamen non potest de rationali, vt rationalis est, formaliter prædicari quod sit animal, quia non competit illi rei, quæ est rationalis, animalitas ratione rationalitatis formaliter. Nec refert quod animalitas sit superius ad rationalitatem, quia hoc non sufficit vt prædicetur formaliter de rationalitate, sed ulterius requiritur quod includatur in rationalitate.

Iuxta hoc potest responderi ad obiectionem alio modo distinguendo antecedens: omne rationale vt rationale formaliter est animal, nego; omne rationale specificatiue loquendo, id est omnis res, quæ est rationalis, est formaliter animal, concedo, & nego consequentiam.

39 *Obiicies septimo ex Aversa*: Genus non est vnum quid, sed in eo latent multa, secundum Philosophum 7. *Met.* 13, id est, inquit Aversa, genus non perfecte præscindit à differentiis, sed implicite continet multas species & differentias: ergo includit genus differentias, & multo magis, aut æque differentiam genus.

Respondeo concedendo autoritatem Philosophi, & negando expositionem Aversa, quæ & gratis affertur, & contra ipsamet, quia dictum Philosophi verum est de

omni genere, sed secundum Aversam aliqua genera perfecte præscindunt & non continent differentias actualiter & formaliter, nec includuntur actualiter & formaliter in illis: ergo male explicavit Philosophum, & contra seipsum. Itaque sensus Philosophi est, quod genus non sit vnum quid sicut individuum, nec vnum quid sicut species, quæ dicit totam essentiam rei, in qua includitur, sed quod sit vnum quid dicens ordinem ad multa distinctæ speciei, quæ latent in ipso, quantum ad hoc quod dicat ordinem ad illa, & quod possit contrahi ad illa.

40 *Obiicies octavo ex eodem*: in tantum aliquod prædicatum vniuersale & commune perfecte præscindit à subiecto, de quo dicitur, in quantum potest de alio subiecto prædicari: ergo vbi est aliquod prædicatum affixum alicui subiecto ita, vt non possit convenire alteri subiecto, non perfecte præscindit ab illo subiecto: ergo quacumque differentia, diuisiva generis alicuius, nequit convenire alteri generi, non præscindit perfecte ab illo genere, & consequenter includit ipsum formaliter.

Respondeo primo: si antecedens sit verum sic, vt quodcumque prædicatum possit reperiri cum alio subiecto, perfecte præscindat ab altero subiecto, tunc sequi contra Aversam, quod substantia, quæ potest reperiri cum spiritualitate, perfecte præscindat a corpore & corporeitate, sicut animal à rationalitate, quandoquidem possit reperiri cum irrationalitate.

41 *Respondeo secundo* concessio antecedenti distinguendo consequens primum: si sit ita affixum alicui subiecto, de quo formaliter prædicatur, ita vt non possit prædicari de alio subiecto formaliter, transeat consequentia; si ita sit affixum alicui subiecto, de quo formaliter non prædicatur, nego consequentiam, & nego etiam secundam consequentiam, quia differentia contrahens, verbi gratia rationalitas, licet sit ita affixa generi huic, verbi gratia animali, vt non possit competere alteri, tamen quia non prædicatur formaliter, aut prædicatione formali de animali, ideo potest perfectissime ab ipso præscindere.

Respondeo tertio, negando antecedens: non enim ex eo, quod sit aliquod prædicatum semper coniunctum cum aliquo subiecto, sequitur quod non perfecte præscindat; nam sine sic coniungatur, sicut non, perfecte præscindet, modo distinguatur formaliter, & possit concipi, non concepta alia ratione, aut re à qua præscindere dicitur; alias rationalitas humana non posset præscindere à risibilitate, nec è contra.

42 Alias rationes affert ex ente, quod putat non præscindere perfecte à suis differentiis; & ex singulari vt sic, quod non præscindit perfecte ab hoc & illo singulari. Sed quantum ad primum de ente suo loco in Metaphysica quid dicendum sit apparebit: modo sufficit supponere, vel quod præscindat perfecte, vt communiter tenent Scotista, vel si non perfecte præscindat, quod sit discrimen inter illud ac prædicata generica, vt communius tenent Thomista, ac recentiores. Quantum ad secundum negandum est, singulare vt sic, dicere aliquem econceptum communem determinatum præscindentem iuxta dicta supra; vnde non est eodem modo discurrendum de ipso ac de generibus, seu speciebus, seu aliis gradibus communibus, qui dicuntur conceptum vnum determinatum præscindentem.

QUESTIO V.

An qualibet species infima habeat differentiam vnam simplicem.

43 **D**Vobis modis potest considerari quod species infima, v. g. homo, constituat & distinguatur ab omnibus aliis speciebus. *Primo* per vnicam tantum differentiam, quæ sit conuertibilis cum illa specie ita, vt semper habeatur, vbi habeatur illa species, & nullibi habeatur, nisi in illa specie: sicut v. g. si rationalitas soli homini conveniret, tunc per rationalitatem solam distingueretur species humana ab omnibus aliis speciebus, tanquam per differentiam vltimam; & dico tanquam per differentiam vltimam, quia sine dubio non per solam rationalitatem distingueretur homo ab omnibus aliis rebus; nam per animalitatem distinguitur ab omnibus speciebus non contentis sub animali, vt à lapide & ligno: sed non distinguitur

Quomodo animal potest prædicari de rationali.

Solutio aliarum rationum.

Duobus modis potest species infima distinguui ab aliis speciebus.